

SÆRUTSKRIFT

Samlet saksframstilling

Gausdal kommune

SAKNR 0037/06	STYRE/RÅD/UTVALG: Formannskapet	MØTEDATO: 25.08.2006
Ark.: 010 &00	Lnr.: 005209/06	Arkivsaksnr.: 06/00957

Saksbehandler: Wenche Iverstuen

FORSLAG TIL ENDRINGER I VALGLOVEN - HØRING

Vedlegg: Ingen

Andre saksdokumenter (ikke utsendt): Høringsnotat

SAMMENDRAG:

Gausdal kommune slutter seg til departementets forslag til endringer i valgloven med unntak av pkt. 6 og 7 "Telling av stemmesedler."

SAKSOPPLYSNINGER:

Det foreslås følgende lovendringer:

1. Kommunen v/valgstyret sørger for at det blir sendt ut valgkort til alle stemmeberettigede som er manntallsført i kommunen, og som har bostedsadresse innenriks (unntatt Svalbard og Jan Mayen).
2. Forhåndsstemmeperioden skal avsluttes:
innenriks: Siste torsdag før valgdagen
utenriks: Fredag en uke før valgdagen
3. Frist for å søke om å få avgi stemme ved ambulerende stemmemottaking må ikke settes senere enn siste torsdag før valgdagen
4. Forhåndsstemmegivningene må være kommet inn til valgstyret innen kl. 20 første tirsdag etter valgdagen
5. Velger som er ukjent for stemmemottaker, skal legitimere seg. Dersom velgeren ikke har legitimasjon, kan identiteten bekreftes av en annen person over 18 år som legitimerer seg.
6. Foreløpig opptelling skal foretas ved manuell telling av stemmesedlene. Foreløpig opptelling av stemmesedlene kan likevel foregå ved et edb-teknisk system dersom det benyttes et annet system enn ved den endelige opptellingen.

7. Kontrolltelling av stemmesedlene pga. avvik mellom foreløpig og endelig opptelling skal foregå manuelt.

8. Foreløpig opptelling av stemmesedler avgitt på forhånd kan starte søndag før valgdagen.

Andre temaer:

Departementet ønsker høringsinstansenes syn når det gjelder:

1. Skjæringsdatoen for manntallet

Problemstilling: Kan skjæringsdatoen forskyves fra 31. mai til 30. juni i valgåret uten at dette vil gjøre det vanskelig å sende ut valgkort?

2. Valg og politiske meningsmålinger:

Problemstilling: Bør det innføres restriksjoner når det gjelder mediernes adgang til å publisere meningsmålinger de siste dagene før valgdagen?

VURDERING:

Om foreløpig- og endelig opptelling av stemmesedler sier valgloven:

"Opptelling skal skje ved en foreløpig og en endelig opptelling."

Departementet foreslår følgende endring:

6. Foreløpig opptelling skal foretas ved manuell telling av stemmesedlene. Foreløpig opptelling av stemmesedlene kan likevel foregå ved et edb-teknisk system dersom det benyttes et annet system enn ved den endelige opptellingen.

Departementets vurdering:

Nærmere om problemstillingen

"I de fleste kommuner foretas den første foreløpige opptellingen ved manuell telling av stemmesedler. En del kommuner er etter hvert gått over til optisk telling (skanning) av stemmesedler ved annen gangs eller endelig opptelling. Det er imidlertid også noen større kommuner som foretar både foreløpig og endelig opptelling av forhåndsstemmer ved hjelp av optiske lesere. Dette betyr at et ikke ubetydelig antall stemmesedler mottatt på forhånd kun telles optisk (elektronisk). Så vidt vi kjenner til er det også minst én kommune som foretar optisk telling ved både foreløpig og endelig opptelling av valgtingsstemmer.

Endelig opptelling skjer normalt i den enkelte kommune, men kan i en del tilfeller fysisk skje hos fylkesvalgstyret, men under tilsyn av vedkommende kommunes valgstyre. Dette har blant annet sammenheng med at datautstyr er dyrt, og at flere går sammen om bruk av samme utstyr.

Bruk av ulike dataløsninger ved opptelling av stemmesedler aktualiserer spørsmålet om sikkerheten for korrekt opptellingsresultat er tilstrekkelig ivare tatt. Spørsmålet er om de skannerne kommunene bruker ved opptelling, teller stemmesedlene på korrekt måte. Det kan dreie seg om spørsmål om alle stemmesedler faktisk registreres av skanneren, om skanneren teller korrekt, om de registrerer riktig liste osv. Det kan også stilles spørsmål ved om og hvordan

valgmyndighetene kontrollerer at de optiske leserne registrerer valgresultatene korrekt.

Valgstyret er ansvarlig for å legge frem møtebok med korrekt opptellingsresultat ved alle valg. I dette ligger at valgstyret, også i de tilfeller det benyttes datateknologi, er ansvarlig for å sørge for at teknologien er korrekt. Det betyr at valgstyrene eller fylkesvalgstyrene før opptellingen starter må kontrollere at skanneren teller korrekt og at listene registreres riktig m.m. Departementet er imidlertid usikre på i hvor stor grad den enkelte kommune eller fylkeskommune faktisk foretar kontroll av datautstyr i så henseende, eller om de stoler på at dataleverandører leverer utstyr som forutsatt.

Godkjenning av datautstyr som brukes ved valg?

Bruk av skannerløsninger ved opptelling av stemmesedler er viktig for å få klart opptellingsresultater så raskt som mulig. Skanning anses som mindre arbeidskrevende enn manuell telling. Særlig gjelder dette i kommuner som har mange stemmesedler som skal telles. Det argumenteres også med at optisk telling gir et mer korrekt opptellingsresultat. Det er imidlertid ikke foretatt noen nærmere analyse av dette.

Eventuell godkjenning av optiske lesere bør derfor vurderes i sammenheng med spørsmålet om eventuell innføring av elektronisk stemmegivning og sertifiseringsordninger for slike stemmesystemer. Til dette arbeidet er det også naturlig at det foretas en nærmere analyse av korrektheten i opptellingsresultater fra skannere og en analyse av mulige feilkilder.

Krav til manuell foreløpig opptelling?

Uavhengig av om det eventuelt en gang i fremtiden innføres en godkjenningsordning, bør det vurderes om det bør stilles krav til at den foreløpige opptellingen av papirstemmesedler skal skje manuelt.

Ulike edb-tekniske systemer, som for eksempel skannerløsninger, fungerer på ulike måter, og det er feilkilder også ved optisk telling av stemmesedler. Det kreves gode rutiner for å håndtere opptellingen ved for eksempel skanner-stopp og utbytting av stemmesedler. Ved skanning av sedler er det vanlig å bytte ut enkelte stemmesedler som skanneren ikke kan lese. Dette produserer en feilkilde ved at feil sedler kan bli byttet. Ved manuell telling er det ikke nødvendig å bytte ut stemmesedler. De stemmesedler som telles, er de som faktisk er avgitt.

Et system for manuell opptelling fungerer heller ikke feilfritt. Også her forekommer feil i opptellingen. Det kan derfor spørres om hvilken opptellingsmåte som gir det mest korrekte resultatet.

Av hensyn til å sikre et mest mulig korrekt opptellingsresultat og av hensyn til velgernes tillit til at så faktisk er tilfellet, mener departementet det i utgangspunktet bør gjennomføres minst én manuell opptelling av stemmesedler. Dersom en optisk leser er beheftet for eksempel med feil i programvaren, vil ikke resultatet av opptellingen bli mer korrekt ved å telle elektronisk to ganger. Selv om et skannersystem skulle være gjenstand for godkjenning, vil heller ikke det fullt ut utelukke for eksempel programmeringsfeil. Resultatet fra den manuelle opptellingen vil fungere som en kontroll for den endelige elektroniske opptellingen. For store avvik gir også grunn til ytterligere kontroll.

Det kan hevdes at den beste måten å sikre at opptellingen blir korrekt, er å benytte to uavhengige opptellingsmetoder, slik tilfellet er ved en manuell og en elektronisk telling. Spørsmålet er om det alternativt kan benyttes to forskjellige skannerløsninger (med ulik programvare) ved foreløpig og endelig opptelling, uten noen manuell telling av stemmesedlene. Departementet antar at bruk av to forskjellige elektroniske opptellingssystemer vil gi like god sikkerhet for at opptellingen er korrekt som dersom den ene opptellingen er manuell.

Departementet mener derfor at det som et alternativ til å benytte manuell opptelling ved den foreløpige opptellingen og elektronisk opptelling ved den endelige opptellingen, bør kunne benytte elektronisk opptelling ved både den foreløpige og den endelige opptellingen. Forutsetningen er at det benyttes forskjellige systemer ved de to opptellingene.

Problem oppstår ved avvik. Det følger av valgstyrets ansvar for korrekt resultat at for store avvik mellom foreløpig og endelig opptelling vil medføre at det må gjennomføres en ny kontrolltelling. Men hvordan skal da ny opptelling skje?

Spørsmålet er hva som gir best sikkerhet for korrekt resultat.

Dersom det er benyttet to ulike skannerløsninger, er det vanskelig å vite hvilken skannerløsning som teller feil, ev. hvilken løsning som har feil i programvaren eller liknende. Det vil derfor ofte måtte bero på en tilfeldighet hvilken løsning som blir benyttet ved tredje gangs opptelling. Dette er uheldig og ingen god løsning. Mye taler for at omtellingen bør foregå manuelt i slike tilfeller. Det samme gjelder i de tilfeller det er avvik mellom manuell første gangs opptelling og optisk annen gangs opptelling. Har den optiske leseren feil i programvaren, blir ikke resultatet mer korrekt av en ny opptelling. Sannsynligheten for at samme feil gjøres en gang til ved manuell opptelling er gjerne mindre enn ved en optisk telling.

Departementet foreslår derfor at det i de tilfeller det blir gjennomført en ny kontrolltelling fordi det er avvik mellom foreløpig og endelig opptelling, skal omtellingen være manuell, i motsetning til i dag hvor det ikke er regulert hvordan omtellingen skal foregå.

Oppsummert foreslår departementet at det innføres krav om at den foreløpige opptellingen i utgangspunktet skal være manuell. Det åpnes likevel for at den foreløpige opptellingen kan foregå elektronisk dersom det blir benyttet et annet opptellingssystem enn det som blir benyttet ved den endelige opptellingen. I en del tilfeller er avviket mellom resultatet av den foreløpige og den endelige opptellingen av en slik størrelse at det er nødvendig å foreta en ny kontrolltelling. Det foreslås at det innføres krav om at denne kontrolltellingen skal være manuell."

Administrasjonens vurdering:

Ved Stortingsvalget i 2005 inngikk Gausdal kommune et samarbeid med Øyer, Lillehammer og Oppland fylkeskommune om skanning av stemmesedler. For kommunen var dette et meget nyttig samarbeid. Vi sparte både tid og ressurser.

En manuell foreløpig telling vil kreve organisering av minst 30 personer i flere timer og må foregå i kommunens lokaler. Dersom endelig opptelling skal foregå elektronisk, må vi pakke, forsegle og kjøre stemmesedlene til Lillehammer for skanning.

Ved stort avvik mellom foreløpig og endelig telling må man igjen organisere manuell telling. Stemmesedlene må sorteres på partier, noe som vi slipper ved elektronisk telling. En må også organisere kandidatkåringen dagen etter. Dette slipper en også ved elektronisk telling.

Elektronisk telling krever at vi bytter ut "ukurrante" stemmesedler. Departementet mener at det lett oppstår feil her. Det er laget nøye rutiner på hvordan dette foregår og vi har grundig opplæring av alt personell. Det er bestandig to personer tilstede under bytting av sedler slik at feil unngås.

Det er lite realistisk at kommunene skal benytte to ulike system for elektronisk telling. Det blir for kostbart mht. installasjon, lisenser, drift og opplæring. Det er en bedre løsning at et offentlig kontrollorgan kvalitetssikrer de løsninger som tilbys.

Info fra EDB:

EDB tester programvare og skannere. I 2005 fungerte dette greit og ingen kommune har meldt om feil utover enkelte mekaniske inntrekkingsproblem for skannere. Med erfaring øker også kvalitet på opplæring og skannere.

Vi helt på linje med departementet – et riktig valgresultat er det viktigste. Men obligatorisk manuell telling mener vi er et tilbakesteg.

Når det gjelder forskyving av skjæringsdato ser vi ikke noe problem med det. EDB sier de kan levere valgkortene til riktig tid.

Administrasjonen er enig i at det bør innføres restriksjoner når det gjelder publisering av meningsmålinger de siste dagen før valget.

Administrasjonen foreslår at det gjøres følgende

vedtak:

Gausdal kommune slutter seg til departementets forslag til endringer i valgloven med unntak av pkt. 6 og 7: Telling av stemmesedler:

- All telling bør kunne foregå elektronisk, og et offentlig kontrollorgan kvalitetssikrer løsningene.
- Skjæringsdatoen kan forskyves til 30. juni uten at det gjør det vanskelig å sende ut valgkort.
- Det bør innføres restriksjoner når det gjelder publisering av meningsmålinger de siste dagene før valget.

Formannskapet behandlet saken, saksnr. 0037/06 den 25.08.2006.

Behandling:

Enstemmig

Vedtak:

Gausdal kommune slutter seg til departementets forslag til endringer i valgloven med unntak av pkt. 6 og 7: Telling av stemmesedler:

- All telling bør kunne foregå elektronisk, og et offentlig kontrollorgan kvalitetssikrer løsningene.
- Skjæringsdatoen kan forskyves til 30. juni uten at det gjør det vanskelig å sende ut valgkort.
- Det bør innføres restriksjoner når det gjelder publisering av meningsmålinger de siste dagene før valget.

Melding sendt: Kommunal- og Regionaldepartementet